

אָלּוּ וּאָלּוּ אִין מַטְמָאין. דלג גזור צוה רצנן טומאה: ואלו ואלו **תחלה**. שאפילו שני מטמא משקין להיות תחלה כדתנן (לעיל דף נד.) כל הפוסל את התרומה דהיינו שני מטמא משקין ועושה אותן תחלה חוץ מן הטבול יוס: **תחלה**. ראשון **חוץ ממשקה שהוא אצל הטומאה**. כגון שלשה מעיינות הזב המנויין במס' נדה בפרק דס הנדה (דף נד: ד:) שהן אצל הטומאה לטמא אדם וכלים וזבו ורוקו ומימי רגליו ושכבת זרעו של כל אדם דילפינן מרוק דכתיב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב מה רוק שהוא מתעגל ומתאסף יחד ואחר כך יוצא אף כל שהוא מתעגל ויוצא ומשקין אחרים יוצאין ממנו שאינם אצל הטומאה לפי שאינם מתעגלים ויוצאין כרוק ואלו הן דמעת עינו דס מגפתו וחלב האשה: (א) **ערך**. כגון מימי רגליו של שרץ הגמלאים בשלפוחית אלו: הכי גרסינן מאי לאו קלין **שרץ וזב וחמורין מס**. מת חמור הוא שהוא אצי אבות הטומאה: **לא קלין שרץ וחמורין זב**. אצל משקה הנמת טהורים חוץ מדמו שהוא מטמא מן המורה דכתיב (במדבר ו) על נפש מת: **מאי שנא זב דגזור רצנן**. מיהא טומאה מתחלה א במשקין שאינן אצל הטומאה א מעיינות ומאי שנא מת דלא גזור: זב לפי שהוא חי לא דיילי אינשי מיניה ועוד שאינו ניכר לכל: **אמר רבי יהודה כו**. לקמיה מפרש טעמיה: **אגפייס**. כותלי צית השחיטה. ולשון אגפייס כמו אגפייא המיס (גדוהיה: **אצל כסה דס הנפש כו**). ושגס מחלוקות הן רצנן סברי כוליה צעי כסוי ולרבי יהודה אפילו דס הנפש לא צעי כסוי אלא מוקצתו דקתני דדס הניתו פטור מלכסות ואפילו הוא דס הנפש וצלבד שיהא שס דס אחר ולרנן שמעון בן גמליאל דס הנפש כוליה צעי כסוי:

רצנן סברי דמו כל דמו. משמע: **בתנאי חרסיס**. שחיקת חרסיס: **מונפה**. שעל פי חצית: **גמ' אינא בינייהו דצריך ולא צריך**. לנישנא קמא דאמר אין צריך קרי חול הדק ומותר האי נמי בכלל אין צריך הוא ומורת חול הדק עליו ומותר וללישנא בתרא דקרי חול הגס ואסור כל שצריך לכותשו האי נמי בכלל צריך לכותשו הוא וחול הגס שמו ואסור: **דמיפריך איפרויג**. ציד: **נעורס**. ארישטאט שמנערין מן הפשתן: נסורת

לפרש היינו דוקא צמשה אצל צברייתא לא דצכל הספרים גרסינן צסוק חלון (עירובין פא:) כל מקום שאמר רבי יהודה צמשתני אימתי וכו' ואומר ר"ת דהכא הלכה כרבי יהודה דמתניתין כותיה אחיא דאע"ג דצברייתא על כרחך צא לחלוק צמתניתין אתא לפרש ומיניה לרמי צר חמא (ורצ חסדא) משמע צוה צורר (סנהדרין דף כה.) דאף צמשנה היו אימתי לחלוק היכא דמונח והכא מונח כיון דצברייתא צהדיא פליגי רצנן ולרבי ירמיה צפ"ק דגיתין (דף י: ושם ד"ה אומר) הוי לחלוק אע"ג דלא מונח גבי ספינה דמשני הא רבי יהודה והא רצנן והיא משנה במסכת חלה (פ"ב מ"ב) וי"ס דגרסי צברייתא קמיתא וכסוה מלמד שדס הניתו ושעל אפסיים חייב לכסות אמר רבי יהודה כו' תניא אידך וכסוה מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו כו' רש"ג אומר כו' ולפי גירסא זו יכול להיות דצרייתא צאה לפרש אלא דקאמא ורצנן סברי אדרצנן דרש"ג קאי: **ורבי יהודה סבר דמו ואפי"ו מקצת דמו**. תימה דצפ"ק דצכורות (דף ג.) סברתס הפוכה א לרצנן סברי צכור אפילו מקצת צכור כתיב כל עד דאיכא כוליה ורבי יהודה סבר צכור כוליה צכור כתיב כל דאפילו כל דהו ואומר ר"ת דהכא הוי כמו תס דמשוס דדס כוליה דס משמע קא"ר יהודה דמו מקצת דמו דו"ו דדמו אתא לאפוקי ממשמעוהיה דדס דלאמרין תס כתב כל דאפילו כל דהו וקשה לפירושו דהא לעיל קאמר רבי יהודה דמו לחלק ועוד לפי מה שפוסק ר"ת הכא כרבי יהודה קשה הלכתא אהלכתא דאמרין צכורות (שם:) לית דחש להא דרבי יהודה דאמר שותפות עוצד כוכבים חייב צכורה (א) לכן נראה שאין לדמות הדרשות אלא מה שהש"ס מדמה כי היא צתולה מקצת צתולים דמדמה צפרק אלמנה מזונית (כמוצות יז:) לפלוגתא דמקצת כסף ככל כסף דהו ענין אחד דכשנתמעטו צתוליה ושאריו מקצתן כאילו נשאריו כולן וכן כסף אשה צתוצתה כשנשאר מקצתה יש לה מונוות כאילו כולה אצל שה (א) מקצת שה דפליגי רבי אליעזר ורצנן ופלוגתא דרבי יהודה בן צתירא ורצנן בכל נפשי א ומה ולא חצי חמשי וחסמה צקר ולא חמשה חלאי צקר א אין לדמותס יחד ועוד יש לתרץ דלא תקשה דרבי יהודה אדרבי יהודה דצכורות דתס דווקא משמע ליה צכור כוליה צכור דקרא מסתמא משתעי צסתס צהמות דכולה דישראל צצהמת ישראל א"נ משוס דכתיב כל צכור בישראל משמע כוליה דישראל דלאר צפרק מלות חליה (יבמות דף קב.) צישראל עד שיהא אציו ואמו מישראל א:

חרסית. פי' צקונטרס צמרוזה (צ"ק דף סט.) לצנה כמושה וא"ל לומר כן דהכא חשיד תרוייהו וכאן פי' צקונטרס חרסית שחיקת חרסין וגם על זה קשה דצרייתא צגמרא חשיד תרווייהו: **כל דבר המגדל צמחים בו**. לאו לפלוגי אתא אלא לעשות כלל לדצר ואס

תאמר והא חרסית אין מגדל צמחים כדמשמע צמרוזה (שם) דאמר סימנא כי חרסית דליכא הנאה מיניה ואומר ר"ת דלעולם מגדל וליכא הנאה מינה דקאמר היינו שאינו מוציאה כדי נפילה ואין ראה מן המדרש א דקאמר אס חרסית היא פירותיה רזין דהא קאמר נמי ואס צונמא היא פירותיה שמני צונמא לאו צר וזעיס היא כדקאמרין צאלו עובדין (פסחים דף מא:) אלא ענין חרסית וכעין צונמא קאמר:

כסוי הדם פרק ששי חולין

צטבול יוס הוי שני ומטמא את הקדשים לעשות רציעי והכא קתני אלו ואלו אין מטמאין והך משקה צטבול יוס על כרחך כחזור לומר

דהתם אתא מדקתני צסיפא התם ואס נפל מרוקה או מדס טהרה שלה על ככר של תרומה טהור וקאמר עלה צגמרא דכתנן משקה

צטבול יוס כו' ואלו ואלו אין מטמאין ולא מצי נמי למימר דמיירי הכא צמשקין דחולין שנעשו על טהרת הקדש דתורת חולין גמורין יש להם כחזור לומר דאפילו נוגעת צמים לא פסלי והכא קתני אין מטמאין קדשים אצל מיפסל פסלי אלא צמשקין תרומה איירי והא דקתני ואלו ואלו אין מטמאין היינו אין מטמאים קדש אצל תרומה מיפסל נמי לא פסלי דכתנן התם נפל מרוקה או מדס טהרה על ככר של תרומה טהור וא"ת דהכא משמע דצטבול יוס מטמא משקה דקדשים לעשות רציעי צקדש ואס כן היכי צעי למימר צפ"ק דפסחים (דף יד.) גבי הא דהוסיף רבי עקיבא ואמר מימיהס של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל צטבול יוס להדליק צנר שנטמא צטמא מת ומוקי לה הש"ס צנר כלי מתכות דהוה כחלל חרצ ואצי אצות הטומאה והיינו דמוסיף רבי עקיבא ופרקי ונוקמא צכלי חרס ומאי הוסיף דאילו התם היינו הא דרבי חנינא דאמר לא נמנעו לשרוף הצשר טמא וטמא והכא שמן שנפסל צטבול יוס פסול וטמא אמאי קרי פסול לשמן שנפסל צטבול יוס הא אמר הכא דפוסל קדש יש לומר דהתם מיירי מדאורייתא והכא מדרבנן ועוד י"ל דהיי קאמר התם שזה טמא למינו לקדש זה פוסל בתרומה שהוא מינו ועוד נראה דהכא ומתניתין דנדה כאצא שאול דאמר א צטבול יוס תחלה לקדש ורבי עקיבא דפסחים כרצנן דמעילה (דף נ: ד) צטבול יוס אפילו קדש לא מטמא אלא פוסל דתנן חטאת העוף מועלין צא משתוקדשה נמלקה הוכשרה ליפסל צטבול יוס ודייק ליפסל אין לטמווי לא מני רצנן היא כו' וצהדיא תניא בפרק א (כשם דף טו) דרבי עקיבא דכרצנן הוסיף רבי עקיבא הסולת והקטרת והלצונה והגחלים שאס נגע צטבול יוס צמקצתן פסל את כולן משמע דדוקא פסל אצל מטמא לא: **רבנן סברי דמו כל דמו**. ואע"ג דאמרין צפרק זה צורר (סנהדרין דף כה.) דאימתי דרבי יהודה דאמר שאלמר רבי יהודה צמשתני אימתי צר חמא (ורצ חסדא) משמע צוה צורר (סנהדרין דף כה.) דאף צמשנה היו אימתי לחלוק היכא דמונח והכא מונח כיון דצברייתא צהדיא פליגי רצנן ולרבי ירמיה צפ"ק דגיתין (דף י: ושם ד"ה אומר) הוי לחלוק אע"ג דלא מונח גבי ספינה דמשני הא רבי יהודה והא רצנן והיא משנה במסכת חלה (פ"ב מ"ב) וי"ס דגרסי צברייתא קמיתא וכסוה מלמד שדס הניתו ושעל אפסיים חייב לכסות אמר רבי יהודה כו' תניא אידך וכסוה מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו כו' רש"ג אומר כו' ולפי גירסא זו יכול להיות דצרייתא צאה לפרש אלא דקאמא ורצנן סברי אדרצנן דרש"ג קאי: **ורבי יהודה סבר דמו ואפי"ו מקצת דמו**. תימה דצפ"ק דצכורות (דף ג.) סברתס הפוכה א לרצנן סברי צכור אפילו מקצת צכור כתיב כל עד דאיכא כוליה ורבי יהודה סבר צכור כוליה צכור כתיב כל דאפילו כל דהו ואומר ר"ת דהכא הוי כמו תס דמשוס דדס כוליה דס משמע קא"ר יהודה דמו מקצת דמו דו"ו דדמו אתא לאפוקי ממשמעוהיה דדס דלאמרין תס כתב כל דאפילו כל דהו וקשה לפירושו דהא לעיל קאמר רבי יהודה דמו לחלק ועוד לפי מה שפוסק ר"ת הכא כרבי יהודה קשה הלכתא אהלכתא דאמרין צכורות (שם:) לית דחש להא דרבי יהודה דאמר שותפות עוצד כוכבים חייב צכורה (א) לכן נראה שאין לדמות הדרשות אלא מה שהש"ס מדמה כי היא צתולה מקצת צתולים דמדמה צפרק אלמנה מזונית (כמוצות יז:) לפלוגתא דמקצת כסף ככל כסף דהו ענין אחד דכשנתמעטו צתוליה ושאריו מקצתן כאילו נשאריו כולן וכן כסף אשה צתוצתה כשנשאר מקצתה יש לה מונוות כאילו כולה אצל שה (א) מקצת שה דפליגי רבי אליעזר ורצנן ופלוגתא דרבי יהודה בן צתירא ורצנן בכל נפשי א ומה ולא חצי חמשי וחסמה חלאי צקר א אין לדמותס יחד ועוד יש לתרץ דלא תקשה דרבי יהודה אדרבי יהודה דצכורות דתס דווקא משמע ליה צכור כוליה צכור דקרא מסתמא משתעי צסתס צהמות דכולה דישראל צצהמת ישראל א"נ משוס דכתיב כל צכור בישראל משמע כוליה דישראל דלאר צפרק מלות חליה (יבמות דף קב.) צישראל עד שיהא אציו ואמו מישראל א:

חרסית. פי' צקונטרס צמרוזה (צ"ק דף סט.) לצנה כמושה וא"ל לומר כן דהכא חשיד תרוייהו וכאן פי' צקונטרס חרסית שחיקת חרסין וגם על זה קשה דצרייתא צגמרא חשיד תרווייהו: **כל דבר המגדל צמחים בו**. לאו לפלוגי אתא אלא לעשות כלל לדצר ואס תאמר והא חרסית אין מגדל צמחים כדמשמע צמרוזה (שם) דאמר סימנא כי חרסית דליכא הנאה מיניה ואומר ר"ת דלעולם מגדל וליכא הנאה מינה דקאמר היינו שאינו מוציאה כדי נפילה ואין ראה מן המדרש א דקאמר אס חרסית היא פירותיה רזין דהא קאמר נמי ואס צונמא היא פירותיה שמני צונמא לאו צר וזעיס היא כדקאמרין צאלו עובדין (פסחים דף מא:) אלא ענין חרסית וכעין צונמא קאמר: שחיקת

פת.

צטבול יוס הוי שני ומטמא את הקדשים לעשות רציעי והכא קתני אלו ואלו אין מטמאין והך משקה צטבול יוס על כרחך כחזור לומר דהתם אתא מדקתני צסיפא התם ואס נפל מרוקה או מדס טהרה שלה על ככר של תרומה טהור וקאמר עלה צגמרא דכתנן משקה צטבול יוס כו' ואלו ואלו אין מטמאין ולא מצי נמי למימר דמיירי הכא צמשקין דחולין שנעשו על טהרת הקדש דתורת חולין גמורין יש להם כחזור לומר דאפילו נוגעת צמים לא פסלי והכא קתני אין מטמאין קדשים אצל מיפסל פסלי אלא צמשקין תרומה איירי והא דקתני ואלו ואלו אין מטמאין היינו אין מטמאים קדש אצל תרומה מיפסל נמי לא פסלי דכתנן התם נפל מרוקה או מדס טהרה על ככר של תרומה טהור וא"ת דהכא משמע דצטבול יוס מטמא משקה דקדשים לעשות רציעי צקדש ואס כן היכי צעי למימר צפ"ק דפסחים (דף יד.) גבי הא דהוסיף רבי עקיבא ואמר מימיהס של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל צטבול יוס להדליק צנר שנטמא צטמא מת ומוקי לה הש"ס צנר כלי מתכות דהוה כחלל חרצ ואצי אצות הטומאה והיינו דמוסיף רבי עקיבא ופרקי ונוקמא צכלי חרס ומאי הוסיף דאילו התם היינו הא דרבי חנינא דאמר לא נמנעו לשרוף הצשר טמא וטמא והכא שמן שנפסל צטבול יוס פסול וטמא אמאי קרי פסול לשמן שנפסל צטבול יוס הא אמר הכא דפוסל קדש יש לומר דהתם מיירי מדאורייתא והכא מדרבנן ועוד י"ל דהיי קאמר התם שזה טמא למינו לקדש זה פוסל בתרומה שהוא מינו ועוד נראה דהכא ומתניתין דנדה כאצא שאול דאמר א צטבול יוס תחלה לקדש ורבי עקיבא דפסחים כרצנן דמעילה (דף נ: ד) צטבול יוס אפילו קדש לא מטמא אלא פוסל דתנן חטאת העוף מועלין צא משתוקדשה נמלקה הוכשרה ליפסל צטבול יוס ודייק ליפסל אין לטמווי לא מני רצנן היא כו' וצהדיא תניא בפרק א (כשם דף טו) דרבי עקיבא דכרצנן הוסיף רבי עקיבא הסולת והקטרת והלצונה והגחלים שאס נגע צטבול יוס צמקצתן פסל את כולן משמע דדוקא פסל אצל מטמא לא: **רבנן סברי דמו כל דמו**. ואע"ג דאמרין צפרק זה צורר (סנהדרין דף כה.) דאימתי דרבי יהודה דאמר שאלמר רבי יהודה צמשתני אימתי צר חמא (ורצ חסדא) משמע צוה צורר (סנהדרין דף כה.) דאף צמשנה היו אימתי לחלוק היכא דמונח והכא מונח כיון דצברייתא צהדיא פליגי רצנן ולרבי ירמיה צפ"ק דגיתין (דף י: ושם ד"ה אומר) הוי לחלוק אע"ג דלא מונח גבי ספינה דמשני הא רבי יהודה והא רצנן והיא משנה במסכת חלה (פ"ב מ"ב) וי"ס דגרסי צברייתא קמיתא וכסוה מלמד שדס הניתו ושעל אפסיים חייב לכסות אמר רבי יהודה כו' תניא אידך וכסוה מלמד שכל דמו חייב לכסות מכאן אמרו כו' רש"ג אומר כו' ולפי גירסא זו יכול להיות דצרייתא צאה לפרש אלא דקאמא ורצנן סברי אדרצנן דרש"ג קאי: **ורבי יהודה סבר דמו ואפי"ו מקצת דמו**. תימה דצפ"ק דצכורות (דף ג.) סברתס הפוכה א לרצנן סברי צכור אפילו מקצת צכור כתיב כל עד דאיכא כוליה ורבי יהודה סבר צכור כוליה צכור כתיב כל דאפילו כל דהו ואומר ר"ת דהכא הוי כמו תס דמשוס דדס כוליה דס משמע קא"ר יהודה דמו מקצת דמו דו"ו דדמו אתא לאפוקי ממשמעוהיה דדס דלאמרין תס כתב כל דאפילו כל דהו וקשה לפירושו דהא לעיל קאמר רבי יהודה דמו לחלק ועוד לפי מה שפוסק ר"ת הכא כרבי יהודה קשה הלכתא אהלכתא דאמרין צכורות (שם:) לית דחש להא דרבי יהודה דאמר שותפות עוצד כוכבים חייב צכורה (א) לכן נראה שאין לדמות הדרשות אלא מה שהש"ס מדמה כי היא צתולה מקצת צתולים דמדמה צפרק אלמנה מזונית (כמוצות יז:) לפלוגתא דמקצת כסף ככל כסף דהו ענין אחד דכשנתמעטו צתוליה ושאריו מקצתן כאילו נשאריו כולן וכן כסף אשה צתוצתה כשנשאר מקצתה יש לה מונוות כאילו כולה אצל שה (א) מקצת שה דפליגי רבי אליעזר ורצנן ופלוגתא דרבי יהודה בן צתירא ורצנן בכל נפשי א ומה ולא חצי חמשי וחסמה חלאי צקר א אין לדמותס יחד ועוד יש לתרץ דלא תקשה דרבי יהודה אדרבי יהודה דצכורות דתס דווקא משמע ליה צכור כוליה צכור דקרא מסתמא משתעי צסתס צהמות דכולה דישראל צצהמת ישראל א"נ משוס דכתיב כל צכור בישראל משמע כוליה דישראל דלאר צפרק מלות חליה (יבמות דף קב.) צישראל עד שיהא אציו ואמו מישראל א:

עין משפט ור מצה

ל^א א מ^יי פ^יי מ^הלכות שא^ר אצות הטומאה הלכ^ה ד:
ב [מ^יי] פ^יג מ^הלכות טומאת מת הלכ^ה ג:
ב^ג ג ד ה מ^יי פ^יד מ^הלכות שמיטת הלכ^ה
י^א יב סמג עשין סד טו"ע י"ד סימן כח ע"ף כג:

— ❧ —

עֵינִי רִשִׁי^[…] ארישטא"א. נעורס.

— ❧ —

שיטה מקובצת

א[ל] כמו אגפי אמת המים גדוהיה: (א) תימה דבפ"ק דכבורות סברתס הפוכה.
ב"ב ע"י תוס' מנחות דף יא ע"ב:

— ❧ —

רבינו גרשום

ואלו ואלו אין מטמאין דטבול יוס פוסל ואינו מטמא בין תרומה ובין קדש ושאר כל הטמאין בין קלין כו' כלומר בין שרץ ובין מה משקין היוצאין ממנו כמשקין הנוגע בהן ואלו ואלו תחלה כיצד שרץ שנגע במשקין משקים תחלה שהוא אב הטומאה ומשקים תחלה לטומאה ומשקי הנוגע במת אע"פ שהמת אבי אבות הטומאה המשקים אינו אלא תחלה חוץ מן המשקין שהוא אב הטומאה כלומר שכבת דורו: ושעל אגפייס. אגפי שחיטה. ובלבינה ובמונפה שכתשן כלומר לבינה שעושים מן עפר מגופה של כלי חרס: איכא ביניהו צריך ולא צריך לרישא יפה לכסות כיון דמיפרכא מעצמה לסיפא דא' כל שהיוצר צריך לכתשו אין מכסין בו והאי כל כמה דלא מיפרכא צריך לכתשו קרינן ביה ואין מכסין. ושחיקת חרשין כלומר כלי חרש וחרסית עפר לבן ועמורה באבנים דקין ומורסין רע מסובין:

(א) [צ"ל אחר ד"ה הכי גרסין] (ב) [טומאת תחלה רש"ש, א [צ"ל כמו מעינות] (ד) [עיי' צ"צ נטו:] (ה) [בסוטה כט: ובמעילה ת. ובגדה עא:] (ו) [צ"ל אור ליי"ד דף יט.], (ז) [לעיל עט:] (ח) [סנהדרין עה.], (ט) [בכורות מח:], (י) [צ"ל עא:], (י) [וע"ע תוס' מנחות יא: ד"ה ר"י סבר כל ואפילו חד קורט ותוס' צבורות ג. ד"ה ר' יהודה:] (ל) [סדר שלח פ' טז,]

— ❧ —

גליון הש"ס

רש"י ד"ה איכא ביניהו וכו' חול הדק. עיין שו"ת ח"צ סימן פא:

— ❧ —

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ורבי יהודה וכו' לכן נראה.
י"ב עיין בפרק שור שנגח דף מ' ופ' חוקת הכהנים דף י"ו והנחקק דף פ"ו:
(ב) בא"ד אצל שה ואפי' מקצת שה דפליגי ביה רבי אליעזר: